

C. Kisebb magyar gyűjtemények

— A Budapesti Műszaki Egyetem Ásványtani-Földtani Tanszéke gyűjteményeinek története (BIDLÓ G.)

— A debreceni Református Kollégium ásványgyűjteménye (NAGY M.)

— A kalocsai Tóth Mike gyűjtemény (GRABARITS I.)

— A Bakonyi Természettudományi Múzeum földtani gyűjteményeinek története (FUTÓ J.) (LACZKÓ D. veszprémi gyűjteményéből fejlődött ki.)

— A bányászati múzeumok ásványgyűjteményei (SZAKÁLL S.)

— A pannonhalmi bencés apátság ásványgyűjteménye (MAYER F., SZAKÁLL S.)

— Ásványgyűjtemények a magyar középiszlovákiai (SZAKÁLL S.)

— A Szabó József Geológiai Szakközépiskola gyűjteményeinek fejlődése (BOGNÁR L., BOGNÁR-SOPRONI J.)

— Az érdi Magyar Földrajzi Múzeum (KUBASSEK J.)

— Hidrológiai tudománytörténeti múzeumok Magyarországon (DOBOS I.)

D. Magyar vonatkozású gyűjtemények a Kárpátmedencében

— Az Erdélyi Múzeum Egylet alapítása és működése (CSÍKY G.)

— A Bethlen Collegium Academicum természettudományi gyűjteményének eredete és fejlődése (CSÍKY G.)

Ezt az elképesztően gazdag és változatos, adat-tömény anyagot érdemben összefoglalóan ismertetni lehetetlen, belőle részleteket kiragadni pedig önkényes és vitatható lenne. (Még olyan történelmi inycenségek is vannak benne, hogy az első ismert gyűjteményt — ha nem is Magyarországon — II. Ramszesz fáraó létesítette; hogy az első komoly természettudományi expedíciós gyűjtés Arisztotelész és Nagy Sándor nevéhez fűződik; hogy a jénai tudós társaság elnöke egy Teiki gróf volt; hogy a „muzeológia” szakkifejezés nincs még száz éves sem (1901); hogy a hazai középiskolai gyűjtemények az 1950–70-es években túlnyomórészt megsemmisültek; stb.) — Ezért mindössze az áttekintésre vágyók figyelmét hívom fel a második, bevezető tanulmányra (PAPP G., SZAKÁLL S., WEISZBURG T.), annak is különösen a történelmi tendenciákat szemléltető ábrájára.

Szívből remélem, hogy a „különszámok” sorozata folytatódik, különös tekintettel a Magyarhoni Földtani Társulat alapításának 145. és a Magyar Állami Földtani Intézet alapításának 125. évfordulójára (1993, illetve 1994).

A jövő sikere a múlt megbecsülésére épül.

DUDICH Endre

CIMERMAN, Franc & LANGER, Martin R. (1991): *Mediterranean Foraminifera*. Slovenska Akademija Znanosti in Umetnosti, Razred za Naravoslovne Vede, Dela 30, 118 oldal, 3 ábra, 93 fényképtábla, Ljubljana. ISBN 86-7131-053-1

A mediterrán régióknak hagyományosan nagy a szerepe a recens foraminiférák kutatásában: D'ORBIGNY 1826-os monográfiájától kezdődően számos ma is valid taxont írtak le innét. Európa szomszédsága, a kellemes éghajlat és a változatos partvidék a tudomány és az ipar számos kutatóját vonzotta ide (BIZON & BUROLLET, 1984). Bár az elmúlt évtizedekben hatalmas mennyiségű publikáció jelent meg a recens benthosz és plankton foraminiférák ökológiájáról, az eloszlásukat befolyásoló fizikai és kémiai tényezőkről, magukat a fora-

miniferákat nem írta le senki. Franc CIMERMAN (a Szlovén Tudományos Akadémia ljubljana-i Őslénytani Intézetéből), akit idehaza inkább paleogén rétegtani tanulmányairól ismerünk, és Martin R. LANGER (a baseli egyetem Földtani és Őslénytani Intézetéből) vállalkozott a hálátlan munkára: a Földközi-tengerben élő valamennyi foraminifera-faj leírására, elektronmikroszkópos és esetenként röntgenfelvételeken való bemutatására. Munkájuk célja az volt, hogy az ökológiai kutatásokat végző nagyszámú szakember a gyakorlatban jól használható

kézikönyvet kapjon a kezébe. Az Adria keleti partjáról és a Tírrén-tengeri Vulcano sziget vízalatti lejtőiről gyűjtött 334 fajt alapos taxonómiai revíziót követően egyenként 10–20 soros, tömören fogalmazott leírásban ismeretik. A legfontosabb rész természetesen a 93, kitűnő minőségű fényképtábla, egyazon faj példányainak több nézetével, és szükség szerint tört, ill. csiszolt példányokkal, valamint a belső szerkezetet újszerűen bemutató röntgenfelvételekkel. A kötetet a nemzetségek és fajok betűrendes mutatója, az ábrázolt példányok lelőhelyjegyzéke (a vízmélység, az aljzat és a gyűjtési mód feltüntetésével), valamint a több mint 200 tételt tartalmazó irodalomjegyzék egészíti ki.

Bár a munka határozási segédeszköznek készült és emiatt az ökológiai információk érthetően csekély helyet kaptak, mégis elfért — habár csak egyetlen oldalon — a Méditerráneum tengertani jellemzése (sótartalom, hőmérséklet, vízkörzés, a vízoszlop rétegzettsége, az átlátszóság és a tápanyagtartalom

kapcsolata, a hullámbázis helyzete, az oldott oxigén mennyisége).

A viszonylag nagyalakú, A/4-nél alig kisebb formátumú, puhafedelű kötetet jó kézbevenni. A foraminiferák hihetetlen alakgazdagsága, az elektronmikroszkópos felvételek közismert szépsége örömmel tölti el az embert. És elgondolkoztatja, hogy mikor lát majd hasonló könyvet például a kiscelli vagy a bádeni agyag recenshez illő megtartású, a Földközi-tengerihez hasonlóan gazdag faunájáról.

BIZON, J. & BUROLLET, P. (szerk.) (1984): *Ecologie des microorganismes en Méditerranée occidentale*. Assoc. Franc. Techn. Pétr., Paris, 197 p.

D'ORBIGNY, A.D. (1826): *Tableau Méthodique de la Classe des Céphalopodes*. Ann. Sci. d'Hist. Nat., Serie 7, 245–316, pls. 10–17, Paris.

KÁZMÉR Miklós